

**Nieuwsbrief
nr.33 / april 2026**

Beste Vrienden van St. Gerlach,

Sinds de Middeleeuwen is de meimaand toegewijd aan Maria. Deze Mariamaand begint dit jaar op 1 mei met de opening van het jubileum van 100 jaar Lourdesgrot in Valkenburg en wordt afgesloten op 31 mei met het feest van Maria Visitatie.

Paus Paulus VI (1963-1978) schreef in 1965 een encycliek over de Mariamaand, getiteld *Mense Maio* ('In de maand mei'). Tegen de achtergrond van de Koude Oorlog en de Vietnamoorlog beval hij daarin het vieren van de Mariamaand aan als een krachtig middel ter verkrijging van vrede en gerechtigheid. Het is een maand voor gebed tot Maria voor interventie die moet leiden tot vrede en bescherming. Ook de huidige paus, Leo XIV, roept ons op om in deze periode weer voor vrede te bidden. Hij toont zich, net als zijn voorgangers, een moreel leider in een wereld op drift. In het heiligdom van St. Gerlach staat deze maand een andere morele wereldleider centraal, de Dalai Lama. Zijn wijsheden sluiten goed aan bij de katholieke wijze waarop we de Mariamaand vieren. In deze nieuwsbrief berichten we over de opening van de tentoonstelling "Alleen Vrede kan de oplossing zijn" over de Dalai Lama.

Maar in deze nieuwsbrief staat de toewijding aan Maria centraal. Onze (groot)ouders gingen ons in Mariadevotie voor. Ongeveer zesenzeventig jaar geleden, op 30 april 1950, begon het Mariabeeld van de Sterre der Zee vanuit Maastricht aan een vijf jaar durende tocht langs alle parochies van het bisdom Roermond voor vrede en gerechtigheid. Inspiratie daarvoor was het Mariacongres van 1947 in Maastricht, dat werd bezocht door een beeld van OLV van Fatima dat vanuit Fatima via Maastricht, Luxemburg en Zwitserland op doorreis was naar Rome. De bisschop van Roermond, mgr Lemmens, wilde zo zijn hele bisdom aan Maria opdragen. Het

beeld bezocht al bij zijn tweede tocht in 1950 de Gerlachuskerk. Op de terugreis in 1954 bleef het beeld zelfs enkele dagen in Houthem in de Gerlachuskerk. In deze nieuwsbrief vindt u daarvan een verslag. De sterke Mariadevotie van onze (groot)ouders leidde tussen 1947 en 1955 tot de bouw van vele Mariakapellen in het heuvelland. En ook op sommige huisgevels uit die tijd kun je afbeeldingen van Maria zien. Aan de oproep van mgr Lemmens om ons aan Maria toe te vertrouwen werd massaal gehoor gegeven.

Veel van de kapellen werden gebouwd met de mergelblokken uit de ondergrondse groeves in Valkenburg, Sibbe, Geulhem en 't Rooth. Het blokbreken en mergel bewerken zat in het bloed van veel families in de dorpen in het Geuldal. Zoals we in de vorige nieuwsbrief al aangaven, willen we deze oude traditie vanuit Vrienden van St. Gerlach op gaan pakken door in het kruiswegpark een niskapel, een zogenaamde voetval, met mergelblokken te bouwen op de traditionele wijze. Daarvoor hebben we enkel oude mergelblokken van een keermuur in Sibbe gekocht, waarmee we komende weken samen met vrijwilligers en vrienden een Gerlachuskapel willen bouwen met daarin een afbeelding van het Eucharistische wonder aan het sterfbed van St. Gerlach, zoals dat in de Gerlachuskerk links van het altaar te zien is. We willen komende weken de stenen bewerken, zodat we tegen de zomervakantie – Deo Volente - kunnen gaan metselen.

Mocht u mensen kennen die kennis en ervaring hebben met het metselen en bewerken van mergelblokken of wilt u meehelpen, dan houden we ons aanbevolen en horen we graag van u. Omdat de blokken niet op maat gezegd zijn, zullen we namelijk zelf voor maatwerk moeten gaan zorgen. Hopelijk lukt het zo om in de voetsporen te treden van onze (groot)ouders die in de jaren veertig en vijftig menige kapel in het heuvelland gebouwd hebben en zo het heuvelland geheiligd hebben overeenkomstig de wens van hun bisschop.

Redactie Nieuwsbrieven bestuur Vrienden van St. Gerlach

Een kapel voor St. Gerlach; aankomst van de mergelblokken uit Sibbe

EEN KAPEL VAN SIBBERSTEEN VOOR ST. GERLACH

De mergelgroeve

De beste mergelblokken worden in het heuvelland al eeuwenlang ontgonnen in de ondergrondse groeves in de omgeving van Sibbe. Onder het plateau van Margraten ontstond enkele tientallen meters onder het maaiveld in deze groeves een gatenkaas van gangen als gevolg van het uitzagen van mergelblokken door lokale ondernemers. De oorsprong van veel groeves (in het dialect wordt van "berg" ipv "groeve" gesproken) gaat terug tot de Middeleeuwen en soms zelfs tot de Romeinse tijd. De ingangen tot de groeves bevinden zich in het dal van de Geul of in de droogdalen die vanaf het plateau van Margraten leiden naar Geul of Maas. De Sibbersteen bestaat uit prehistorische kalklagen, waarvan de kalksteen (mergel) van Emael en Nekum voor bouwwerken het meest geschikt (hard) is.

Vaart in de Sibbergroeve. Links en rechts binnenlanden waar mergelblokken worden uitgezaagd. Foto J. Diederer.

Het gangenstelsel van de Sibbergroeve is met een totale lengte van 90 km samen met het stelsel van de St. Pietersberg het grootste van Nederland. De mergelstenen werden er uitgehouwen door zogenaamde blokbrekers. Deze blokbrekers werkten ondergronds met speciale gereedschappen als winkelhaak, schietlood, passer, beitel, krabber, zaagstoel, steenzaag, breekijzer, roller en bats. Bovengronds werd voor de bouw met mergelstenen gebruik gemaakt van mergelschaaf en beitels.

Mergelblokken zijn in het begin van de 18^e eeuw onder andere gebruikt om Chateau St. Gerlach en de parochiekerk van Houthem-St. Gerlach te bouwen. Indertijd vormden die twee gebouwen samen de kern van het Norbertinessenstift St. Gerlach. Maar ook veel andere kastelen, kloosters, hoeves en gebouwen werden tot ongeveer 1960 in de omgeving van Valkenburg met mergelblokken gebouwd. Daarna werd voor andere bouwmaterialen gekozen, waardoor nieuwe huizen van mergel een zeldzaamheid zijn geworden. De beide mergelbouwers die nog in de Sibbergroeve actief zijn, Kleijnen en Rouwette, richten zich tegenwoordig vooral op restauratie van gebouwen die ooit met mergelblokken gebouwd zijn. Kleijnen was samen met Bouwbedrijf Coppes betrokken bij de restauratie van Chateau St. Gerlach tussen 1995 en 1997 en recent bij de restauratie van Hove Broers in St. Gerlach

(tegenwoordig bistro Burgemeester Quickx). Op een filmpje is te zien hoe Kleijnen en Coppes met mergelbouwgereedschappen aan het werk zijn: <https://www.youtube.com/watch?v=Yal-aISsFfM>.

De ingang van de Sibbergroeve, die is gegraven rond 1850 op de hoek Bergstraat/Lokerweg

Vanaf de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw vond een modernisering van de mergelbouw plaats. Paard, blokkar, olielamp, handzaag en beitel werden vervangen door (elektrische) tractor, ledlampen en kettingzaag. Er werd in sommige groeves zelfs een spoor aangelegd om de mergelblokken gemakkelijk te kunnen transporteren naar de uitgang van de groeve. Vandaaruit werden de blokken opgeslagen en vervolgens naar de bouwplaatsen in de omgeving gebracht.

Zgn. blokkarren staan in Sibbe klaar om in de groeve mergelblokken op te halen. De beide foto's op deze pagina zijn te vinden op de website: <https://sibbergroeve.wordpress.com/page/2/>

De mergelmuren en mergelpoorten van Sibbe

Sibbe heeft behalve gebouwen ook veel muren en poorten van mergel. Achter de ingang van de Sibbergroeve is er bij de St. Rosakapel een holle straat met een goed voorbeeld van zo een oude mergelmuur. Het is één van de vele mergelmuren van Sibbe die lange tijd door plantengroei grotendeels aan het zicht onttrokken was en zelfs dreigde in te storten. Enkele jaren geleden is een werkgroep gevormd die zich over deze voor Sibbe kenmerkende keermuren ontfermt. Nadat in 2021 aandacht aan de mergelmuur aan de Lokerstraat was besteed in dagblad De Limburger besloot de gemeente Valkenburg om deze afbrokkelende keermuur te stabiliseren en waar nodig te herstellen. Dit jaar is Mergelbouwsteen Kleijnen met het herstel van de muur langs de holle Lokerstraat begonnen. De daarbij vrijkomende oude mergelblokken zijn door Vrienden van St. Gerlach gekocht om in het kruiswegpark een kapel ter ere van St. Gerlach (en meer specifiek van het Eucharistisch wonder aan zijn sterfbed, als afgebeeld in de Gerlachuskerk) te bouwen.

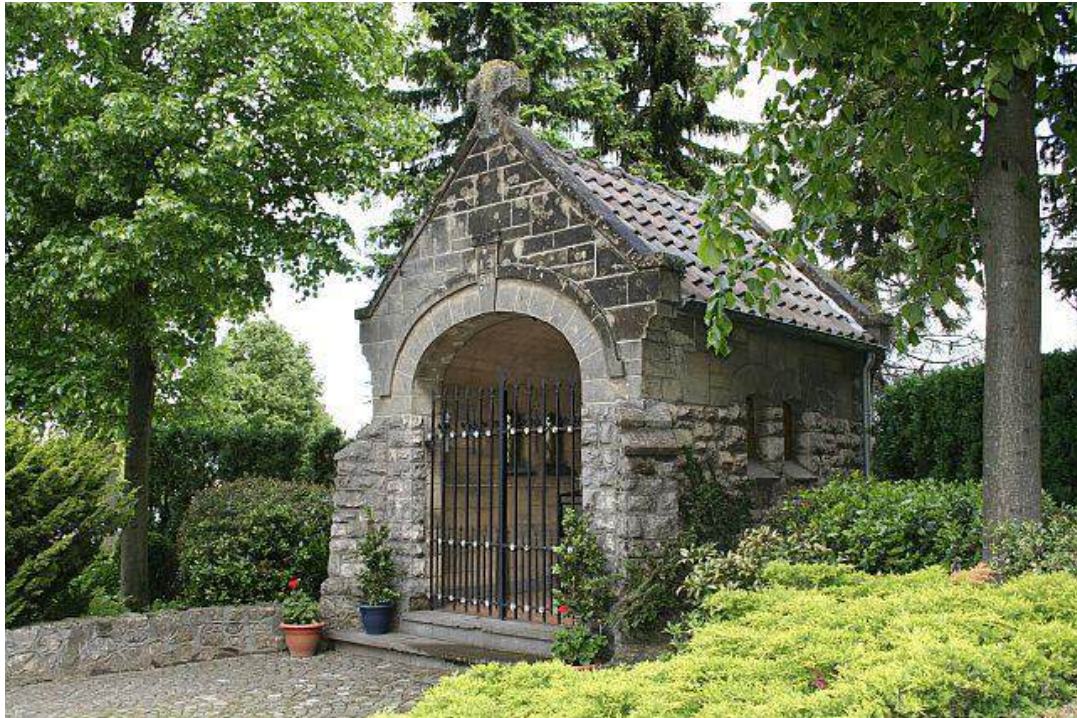

Boven: oude keermuur langs de holle weg naar de St. Rosakapel die binnenkort veranderd wordt in een Gerlachkapel in Houthem. Foto: Peter Schols. Onder: voorbeeld van een mergelpoort in Sibbe

Een kapel voor St. Gerlach

Mergel is een geschikt bouw materiaal voor kapellen. Een voorbeeld is de Mariakapel aan De Erk in Margraten, die in 1950 werd gebouwd op de plek van een oudere Mariakapel, die ook uit mergelsteen was opgetrokken (en die daarna naar het Openlucht Museum in Arnhem verplaatst is).

De kapel aan De Erk in Margraten met beneden Kunrader en daarboven Sibbersteen

In de omgeving van Houthem-St. Gerlach is vooral de Gerlachuskapel bekend die rond 1870 is gebouwd voor de pelgrims die het graf van St. Gerlach in de Gerlachuskerk bezoeken (daarvoor stond op die plek een wegkruis). Enkele jaren later (in 1894) werd door een zekere Bernard Philippi even verderop in Strabeek een kapel gebouwd. Philippi woonde in de naastgelegen hoeve en liet de kapel bouwen uit dank voor genezingen op voorspraak van St. Gerlach. Maar omdat in de buurt al een Gerlachuskapel lag, werd de kapel niet aan St. Gerlach gewijd maar aan de H. Familie. Eens in de 3 jaar is hier een rustaltaar voor de sacramentsprocessie van Houthem-St. Gerlach.

Links: de Gerlachuskapel in Houthem-St. Gerlach en rechts: de H. Familiekapel in Strabeek

Komende weken willen we vanuit Vrienden van St. Gerlach in het kruiswegpark een kapel, een zgn. voetval, voor St. Gerlach bouwen naar het voorbeeld van de voetval aan de Daalhemmerweg tussen Valkenburg en Sibbe. Die voetval/kapel werd gebouwd direct na de Tweede Wereldoorlog op grondgebied van het Sibberhuuske. Initiatiefneemster voor de bouw was Louise Schoenmaeckers uit dankbaarheid dat haar familie de oorlog goed had doorstaan. Bijzonder is dat de geschiedenis van haar familie nauw verbonden is met het Sibberhuuske én met Chateau St. Gerlach: beide monumenten werden ooit door deze familie bewoond.

Links: kapelletje aan de Daalhemmerweg.

Een nieuwe kapel voor St. Gerlach

Op 10 april arriveerden de mergelblokken uit de holle weg van de Lokerstraat in Sibbe met een vrachtwagen van Mergelbouwsteen Kleijnen in St. Gerlach. Komende weken zullen we proberen vanuit Vrienden van St. Gerlach met die blokken de kapel in het kruiswegparkje te bouwen. Daartoe zal eerst een fundering gelegd worden en daarna moeten de mergelblokken op de juiste wijze gezaagd worden en in de kapel gelegd worden met gebruik van kalkmortel. We hopen dat enkele Vrienden van St. Gerlach mee willen denken en helpen om dit circulaire project komende weken te realiseren. Voor realisatie van het project kregen we al een gulle donatie van één van de trouwe Vrienden van St. Gerlach.

Bedoeling is om in de nis van de kapel de afbeelding te tonen van het sterfbed van St. Gerlach als in de Gerlachuskerk te zien. Het is de verschijning van St. Servaas om St. Gerlach met de laatste sacramenten te bedienen (het eerste bekende Eucharistische Mirakel in de Benelux!).

AVE MARIA

De maand mei staat bekend als Mariamaand. 75 jaar geleden begonnen de hoogtijdagen van de Mariadevotie in Zuid-Limburg, toen het beeld van de Sterre der Zee op 30 april 1950 een vijf jaar lang durende triomftocht door Limburg begon. De man achter die Mariadevotie was de toenmalige bisschop van Roermond, mgr Lemmens (1884-1960). In 1932 werd hij tot bisschop gewijd. Hij koos als devies '*Limburg aan Christus door Maria*'. Zoals we tegenwoordig de meimaand aan Maria wijden, zo wilde mgr Lemmens de hele provincie aan Maria wijden. De tijd leek er rijp voor.

De strijd tegen het nationaalsocialisme en de wijding van Limburg aan Maria

Het was een bijzondere tijd waarin deze bisschop leefde. Een jaar na de bisschopwijding van mgr Lemmens waren er Mariaverschijningen net over de grens in Banneux en Beauraing in België en in dat jaar werd Bernadette van Lourdes door paus Pius XII heilig verklaard. Datzelfde jaar volgde echter ook de machtsovername door de nationaalsocialisten in Duitsland. Ook in Limburg groeide de beweging van het nationaalsocialisme, onder andere via de NSB. In 1934 waarschuwden de bisschoppen van Nederland al tegen die partij. In 1936 was haar aanhang zodanig gegroeid dat de NSB bij verkiezingen een bedreiging vormde voor de katholieke eenheid en voor de kerk. Mgr Lemmens ging toen nog feller tegen deze beweging in. Hij zag in mens en wereld een strijd tussen goed en kwaad, tussen God en de duivel: '*Men zou haast zeggen, dat de zevenkoppige draak over de wereld sluipt, hier zich vertoonend als een monster van godloosheid en ongelooft, daar als een gedrocht van nieuwheidendom, elders weer als een monster, dat de H. Kerk van haar rechten en vrijheden wil berooven.*' (Vastenbrief, 1937). Door een toewijding van de mensen aan Maria als Hulp van de Christenheid zou die strijd volgens de bisschop gewonnen worden. De Nederlandse bisschoppen begonnen zich ook directer in de politiek te mengen. Op 6 mei 1936 werd door de bisschoppen verklaard dat ieder die aan de NSB in belangrijke mate steun verleende, niet tot de H. Communie en tot andere sacramenten mocht worden toegelaten, Mgr Lemmens ging nog verder en riep katholieken op om geen lid van de NSB te blijven of te worden en om geen vergaderingen van de NSB te bezoeken.

Tegenover het nationaalsocialisme stelde hij de toewijding aan Maria. Om te voorkomen dat het nationaalsocialisme, het materialisme en het atheïstisch humanisme het geloof in zijn bisdom zouden ondermijnen, wilde hij mensen en organisaties weerbaar maken. Hij wijdde daartoe in 1936 alle dekenaten, parochies en andere katholieke organisaties aan Maria. De verdere verovering van het bisdom door Maria zou in 1940 van start gaan met een groot Mariacongres in Maastricht, maar dat congres moest vanwege het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog uitgesteld worden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog nam niettemin overall in Limburg de devotie tot Maria toe. Zo werden in Maastricht vanaf 1943 op verschillende plaatsen langs de oude bidweg van Maria op hoeken van straten en in gevels van huizen Mariabeelden opgesteld. Als de mensen zich zouden toewijden aan Maria, dan zou de oorlog snel afgelopen zijn, zo werd gedacht. Daarvoor werd in de kerken steeds vuriger gebeden.

Mariacongres 1947

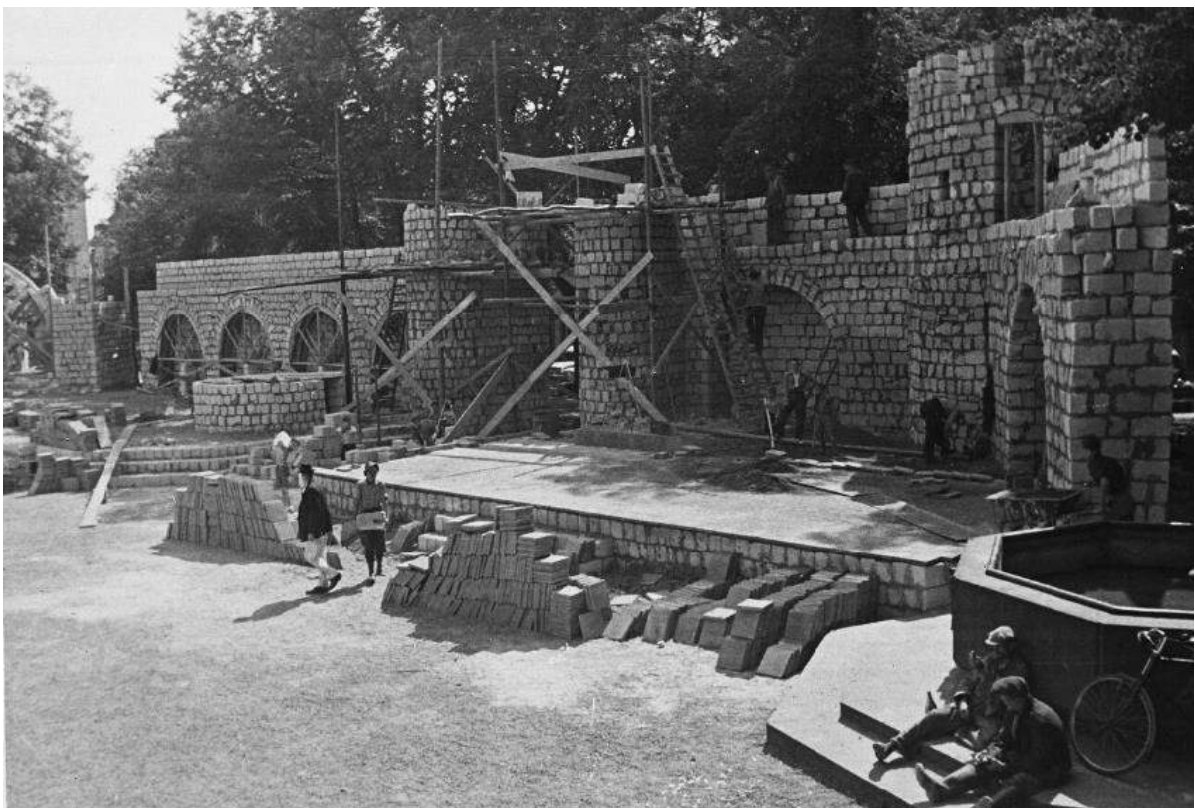
Na afloop van de Tweede Wereldoorlog kreeg mgr Lemmens een nieuwe kans om werk te maken van de toewijding van zijn bisdom aan Maria. Het was de periode van de wederopbouw waarin, net als in de laatste jaren van de Tweede Wereldoorlog, een zekere zedeloosheid of verwildering onder de bevolking, met name onder de jongeren, leefde. Maria werd ingeroepen om als Hulp der Christenheid de strijd tegen het kwaad te winnen en om als Koningin van de Vrede de vrede te bewaren. In 1947 liet mgr Lemmens in Maastricht alsnog het grote Maria-congres plaatsvinden. Het congres begon op 2 september 1947 met een massale bidweg van de pelgrims door Maastricht. Vanaf de OLV basiliek liepen duizenden gelovigen de Rozenkrans biddend de eeuwenoude Mariabidweg door de binnenstad.

Ze vroegen daarbij aan Maria om het welslagen van het congres, dat zou moeten leiden tot een grotere liefde tot Maria en een dieper begrip van haar taak in het kader van de verlossing.

Die avond nam mgr Lemmens aan de grens met België in Oud-Vroenhoven het beeld van OLV van Fatima in ontvangst. Dat beeld was bezig met een Europese tournee vanuit Fatima in Portugal via Maastricht en Luxemburg naar Rome. Het beeld werd door mgr Lemmens en door een grote menigte vanaf de grens naar de Servaaskerk begeleid. Het werd tijdens het congres in het Bergportaal van de Servaasbasiliek geplaatst. Dat portaal bleef tijdens het congres geopend zodat het als kapel kon dienen voor de verering van Maria. Ook 's-nachts was de kapel tijdens het congres open voor gebed. Het Maria Legioen van Wyck zorgde tijdens die nachtelijke uren voor de bewaking van het beeld, behalve in de ene nacht dat het beeld de zieken in het Maastrichtse ziekenhuis Calvarieberg bezocht.

Een dag later op 4 september 1947 werd het congres geopend. De dagelijkse vergaderingen in de Dominicanerkerk begonnen vanaf dan na pontificale hoogmissen in de OLV Basiliek en in de St. Servaaskerk. Ze gingen drie dagen door tot de sluiting van het congres op zondag 7 september. Centraal in deze vergaderingen stonden toespraken over de taken van Maria, bijvoorbeeld als beschermster tegen vijanden van de kerk en van het geloof en als beschermster van de zielen tegen bekeringen. Gesproken werd over de terugkeer van de mensen en de wereld tot Christus langs Maria.

In de avond waren er massale avondvergaderingen op het Onze Lieve Vrouweplein en op het Vrijthof over de persoonlijke toewijding en de toewijding van de gezinnen en organisaties aan Maria. Ook werd enkele avonden op het Vrijthof het massaspel "Sterre der Zee" opgevoerd, waaraan maar liefst 1.200 toneelspelers meededen. Er was daarvoor met maar liefst 20.000 mergelblokken uit de groeve 't Rooth bij Margraten een decor gebouwd naar ontwerp van de architect Alphons Boosten, die bekend was van zijn ontwerpen van de kerken van Broekhem en Margraten en van de Koepelkerk in Maastricht.

Het decor van mergelblokken wordt op het Vrijthof opgebouwd voor het spel van de Sterre der Zee. Ook op het Onze Lieve Vrouweplein kwamen er versieringen met een constructie in mergelsteen, met

engelen bovenop kolommen. Op het punt waar Maas en Jeker samenvloeien, werd een Mariabeeld geplaatst dat 8,5 meter hoog was. Zo stond een week lang de stad in het teken van het Mariacongres.

Het spel van de Sterre der Zee was al weken tevoren uitverkocht. Het beeldt de strijd tussen Satan en Maria uit in de Middeleeuwen en in de moderne tijd. Satan probeert in het spel in de Middeleeuwen aan de Mariaverering van de mensen een einde te maken als een buitenlands huurleger de stad binnendringt en heiligenbeelden gaat vernielen. Wanneer een oud moedertje de oude Mariabidweg herontdekt en die bidweg gaat lopen keert het tij. Mensen met lantaarns en fakkels gaan met haar meelopen, waardoor een grote nachtelijke lichtprocessie ontstaat. Het lukt de plundersaars dan zelfs niet meer om het kroontje van het beeld van de Sterre der Zee te stelen. Het tweede deel van het massaspel gaat over de moderne tijd waarin stromingen als liberalisme, Marxisme, Darwinisme, kapitalisme, atheïsme, bolsjewisme en nationaalsocialisme de mensen weer proberen te verleiden. De mensen luisteren niet meer naar de stem van Maria en van de bisschop en er volgt een oorlog die dood en verderf zaait. Maar weer is er het oude moedertje dat geknielt voor het beeld van de Sterre der Zee het volkleert om te bidden, waarna een bevrijdingsleger binnenrukt. Maar ook na de bevrijding geven de duivels zich niet gewonnen. Nu zijn onkuisheid, geweld en het atheïstische materialisme de middelen waarmee zij mensen proberen te verleiden tot een vervlakking van hun geloofsleven. Maar dan is er opnieuw het oude moedertje dat met een grote mensenmassa de bidweg gaat lopen daarbij Maria vragend om door haar voorspraak de genade van een sterk geloof te krijgen. Alleen daardoor wordt de wereld in evenwicht gehouden, blijft de vrede bewaard en kunnen de mensen zalig worden.

Op de laatste dag van het congres trekt een Mariastoet met duizenden deelnemers door de straten van Maastricht onder het motto "Wees gegroet". De stoet bestaat uit 31 groepen die allerlei thema's uitbeelden. De Jonge Heren congregatie van de Maastrichtse paters Jezuïeten beeldt bijvoorbeeld een groep van heiligen uit, waaronder St. Gerlach, waarvan bekend is dat hij elke zaterdag naar Aken pelgrimerde om er Maria te vereren. De meisjes en jongemannen van Noorbeek lopen mee met een praalwagen, die door ossen getrokken wordt waaromheen allerlei hoornvee gedreven wordt.

Mgr Lemmens en de Sterre der Zee

Links: mgr Lemmens met het beeld van de Sterre der Zee tijdens het Mariacongres van 1947.

Op het feest van Maria Geboorte, 8 september, wordt het beeld van OLV van Fatima na een plechtig lof in de Servaaskerk vanuit die kerk uitgeleide gedaan door katholiek Maastricht op haar verdere tocht via Luxemburg naar Rome. Die tocht was mede de inspiratie drie jaar later om vanuit Maastricht ook met de Sterre der Zee aan een lange pelgrimage te beginnen. Het congres zelf was nu echter ten einde. Het werd door duizenden deelnemers uit Vlaanderen en Nederland bezocht. Er waren zelfs speciale vluchten naar vliegveld Beek en speciale treinen naar Maastricht geweest en het bedrijf De Valk zette vanuit haar garage in Valkenburg op het traject Maastricht – Valkenburg – Hoensbroek gloednieuwe bussen en touringcars in voor het vervoer van de vele pelgrims.

Mariacongres 1947

Het Mariacongres moet in de tijdgeest van de periode na de Tweede Wereldoorlog geplaatst worden. Benadrukt werd dat niet het communisme of nationaalsocialisme heil brengen, maar dat alleen Christus verlossing kan brengen. Maria werd gezien als Hulp van de Christenheid: wie zich geheel in kinderlijke liefde en onderworpenheid aan haar overgeeft, zal sterk staan in de strijd en overwinnen. Zij zal ons leiden naar ware vrede, zo gaf mgr Lemmens aan bij de zegening van de duizenden congresgangers. De strijd waarop bedoeld werd, was die voor de herkerstening van heel Nederland. Daarvoor was niet alleen aanleiding vanwege de door het nationaalsocialisme ontketende Tweede Wereldoorlog, maar ook vanwege de voortdurende bedreiging van het communisme en de zedeloosheid die in de jaren veertig speelde. De mensen dreigden van God los te raken en dat moest door de katholieken met gebed, bidwegen, kapellen en andere uitingen van Mariadevotie worden tegengegaan. Hoogtepunt van het congres was de binnenkomst van het beeld van OLV van Fatima. Bij haar verschijning in Fatima (1917) had Maria al tegen het communisme gewaarschuwd.

Op de Gulpenerberg werd in 1935 het 13 meter hoge Mariamonument door mgr Lemmens gewijd, dat uitkijkt over het gehele heuvelland. Het was het startschot van de wijding van het hele bisdom aan Maria.

Mariazuil met de bisschoppen van Maastricht 1952

De organisatie van het Mariacongres besloot na afloop om ter herinnering aan het congres een Mariamonument op te richten. Dat monument zou in 1952 in Maastricht komen te staan op het kruispunt van de Stationsstraat en de Wilhelminasingel. Het monument werd een bronzen Mariabeeld dat op een negen meter hoge zuil werd geplaatst. Op de zuil staat de tekst "Civitas Trajectum, Civitas Mariana" ("Stad van Tricht, Stad van Maria"). Aan de voet van het beeld staat een beeldengroep met bisschoppen van Maastricht (Servaas, Lambertus, Monulfus en Hubertus). Het beeld van de Belgische kunstenaar Albert Termote en het parkje eromheen werd in 1952 door mgr Lemmens ingewijd. Het parkje werd in de loop der jaren steeds verder opgeofferd aan het autoverkeer tot het verdwenen was. Het monument werd gewijd in de tijd dat het beeld van de Sterre der Zee tussen 30 april 1950 en 31 oktober 1954 in triomf door het bisdom Roermond langs alle parochies en dekenaten werd rondgedragen. De organisatie was in handen van een pater montfortaan, pater Polman.

Pelgrimstocht van de Sterre der Zee (1950-1955)

Mgr Lemmens leidde in de jaren van 1950 tot 1955 persoonlijk de pelgrimstochten met het beeld van de Sterre der Zee door het bisdom Roermond. Elke parochie werd door de Sterre der Zee bezocht in haar diverse reizen van Zuid-Limburg naar Noord-Limburg. De vele Mariakapellen, Maria bidwegen en afbeeldingen van Maria op huizen in en rond Valkenburg en Houthem van rond het jaar 1950 herinneren eraan dat vrijwel niemand aan die Mariadevotie ontsnapte. Het was het hoogtepunt van de periode van een bloeiend katholiek leven. De pelgrimage werd georganiseerd door paters montfortanen. Pater Polman bundelde in 1989 zijn knipsels en brieven toen hij in Huize De Vroenhof in Houthem verbleef. De informatie in de volgende alinea's is aan zijn verslag ontleend

De genadetocht van 2.000 kilometer met het beeld van de Sterre der Zee vertrok op 30 april 1950 in de avond, onder het luiden van de kerkklokken van Maastricht, vanuit de basiliek aan het Onze Li eve Vrouweplein voor een marathon van 16.000 uren van gebed. De tocht drie jaar eerder van het beeld van OLV van Fatima door Europa zal de organisatie mede geïnspireerd hebben. Maar ook in andere landen werden in het Heilige Jaar 1950 op verzoek van de paus dergelijke bedevaarten van Maria (*peregrinatio Mariae*) uitgevoerd. In 1950 zouden de dekenaten Wyck, Gulpen, Meerssen en Kerkrade bezocht worden. In 1950 zouden de dekenaten Wyck, Gulpen, Meerssen en Kerkrade bezocht worden. De eerste tocht van de Sterre der Zee ging naar Gulpen, het dekenaat dat al in 1935 aan Maria was toegewijd, bij gelegenheid waarvan het grote Mariamonument bovenop de Gulpenerberg werd geplaatst. Maar eerst moest de Sterre der Zee over de Maasbrug naar de Martinuskerk in Wyck worden gedragen. Overal waar het beeld kwam, hield Maria na een feestelijke intocht drie dagen hof, waarna het beeld uitgeleide werd gedaan naar een volgende parochie. Het beeld werd in Wyck en elders dag en nacht door een erewacht bewaakt. Er kwamen vanuit nabijgelegen parochies vele bidprocessies naar het beeld toe. Zo liepen vele pelgrims vanuit Heugem en Limmel al die eerste dagen naar Wyck.

Na de dekenaten Wyck en Gulpen volgde het dekenaat Meerssen, waar ook de Gerlachusparochie in Houthem onder viel. Op 21 juni 1950 kwam het beeld in Meerssaan samen met vader-bisschop mgr Lemmens. Vroeg in de ochtend in Rothem en daarna in Meerssen zelf, waar onder begeleiding van de harmonie het lied van de Sterre der Zee "O reinste der schepselen" gezongen werd. De bewoners van de huizen langs de route vlagden en brachten processieversieringen aan. Bij binnenkomst in de basiliek in Meerssen werd door de deken een gebed uitgesproken. Daarop volgden vele vieringen. Zelfs 's-nachts om 3, 4 en 5 uur waren er nog H. Missen. Na een sluitingslof drie dagen later werd het beeld uitgeleide gedaan en overgenomen door de Gerlachusparochie in Houthem van waaruit het beeld richting Valkenburg werd gedragen. Begin juli 1954 bezocht de Sterre der Zee op haar terugweg opnieuw Houthem. Dit keer kwam het beeld vanuit Valkenburg, via Broekhem, in Houthem aan. Enkele dagen eerder was de Sterre der Zee in Valkenburg aan de stadspoort dichterbij door pastoor Welters van Valkenburg begroet:

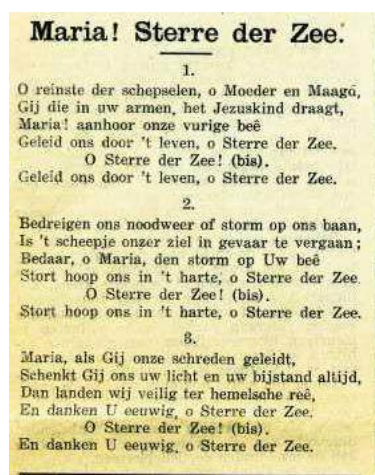
<i>Nog eens komt Gij Uw stad bezoeken, Hoe goed moet 't U bevallen zijn, Toen heel het Geuldal U kwam groeten En Uwe komst werd ons festijn! Nog lang zijn wij U niet vergeten En Gij vergeet Uw volk ook niet. Wij willen steeds Uw kind'ren heten, Zo velen als Gij om u ziet! Nu open met Uw Sleutels, Petrus, De sloten van deez' oude poort, En trek Uw slagzwaard, Sinte Paulus,</i>	<i>Brengt Haar Uw groet, zoals het hoort. Laat, Petrus, in deez' Sterke Vrouwe En leen Haar zwaard en sleutels bei Want Valkenburg blijft steeds Haar trouwe En slaat en staattrouw aan Haar zij. En komt er strijd weer om onz' wallen, Dan vecht de Leeuw der Walrams mee, En winnend zal ons strijdlid schallen: "Aan Christus Limburg! Sterre der Zee!"</i> Ad Welters, pastoor van Valkenburg, 1954
--	---

Op vrijdagavond 2 juli 1954 werd het beeld in een grote stoet van verenigingen, maagden, bruidjes en andere parochianen aan de grens van de parochie bij villa "Mien Heim" van de parochie Broekhem overgenomen en naar de kerk van St. Gerlachus begeleid. Om 22 uur brachten daar de fanfare St. Gerlach, het kerkelijk zangkoor St. Caecilia en de zangvereniging Orphee aan de Sterre der Zee een muzikale hulde. Daarna volgde om 23.30 uur een plechtig Rozenkransgebed en om 00.30 uur een plechtig gezongen nachtmis. Tussen 02.00 en 05.00 uur was er een nachtelijke aanbidding voor het Allerheiligste in de Gerlachuskerk. Om 05.00 uur in de ochtend begonnen al weer H. Missen (drie achter elkaar) tot in de kerk om 09.00 uur een plechtige hoogmis werd opgedragen door de pater s van Ravensbos (met eigen misdienaren en zangkoor). Daarna volgden bezoeken van schoolkinderen en een zegening van de zieken en ouden van dagen van Houthem. Na een bloemenhulde voor de Sterre der Zee door de allerkleinste Houthemenaren, was er op 3 juli 's-avonds de slotplechtigheid, waarna de Sterre der Zee uitgeleide werd gedaan door een stoet tot de grens met de parochie Berg en Terblijt.

Enige tijd later bereikte de Sterre der Zee haar thuishaven in de Onze Lieve Vrouwebasiliek in Maastricht na een gloriëtocht van vijf jaren door de parochies en dekenaten van het bisdom. Het slotwoord was aan bisschop Lemmens:

"Wij mogen wel dankbaar zijn voor het vele goede dat bij de rondtocht van de Sterre der Zee bewerkt is in alle parochies. Deze dagen komen nooit meer terug, maar er moet iets van die dagen blijven in ons leven. Wij hebben onszelf en u allen plechtig toegewijd aan Maria, die als een goede Moeder waakt over heel Limburg. De Bruid van de H. Geest moge ons beschermen tegen de geest van de wereld. En wij blijven bidden voor U en wij vertrouwen dat wij allen samen Haar eenmaal mogen aanschouwen in de glorie van de Hemel. Gods zegen dale neer over u allen. Uw Bisschop en Vader, Guilelmus Lemmens"

Zoals de bisschop aangaf, was aan de wijding van het bisdom Roermond aan Maria een einde gekomen. In die periode van 5 jaren waren op zeer veel plaatsen op particulier initiatief Mariakapellen gebouwd, zoals die in Margraten aan De Erk die elders in deze nieuwsbrief te zien is. Overal werden Mariabidwegen ontwikkeld en gevels van huizen versierd met afbeeldingen van Maria. Daardoor kunnen we nog steeds in het heuvelland en in Maastricht de devotie ervaren van onze (groot)ouders uit die tijd. Ook kent bijna iedereen in het heuvelland nog het lied van de Sterre der Zee "O reinste der schepselen", dat tijdens de pelgrimage overal gezongen werd. Pater Polman besluit zijn verslag van de pelgrimage met de onthulling dat de tekst van dat lied door Marie Koenen is geschreven. Zij had indertijd verzocht bij die tekst niet haar naam te vermelden, zodat lange tijd onbekend bleef wie de tekst van het lied geschreven had. Aan die onzekerheid maakte pater Polman vanuit zijn verblijf in het huis van de montfortanen in de Vroenhof in Houthem in 1955 met zijn onthulling definitief een einde.

Eerste publicatie van het lied 'O reinste der schepselen', in de Sterre der Zee Bode van 12 augustus 1912, zonder auteursvermelding.

Marie Koenen (1879-1959) aan haar schrijftafel, omstreeks 1945.

Slot

De Mariadevotie van onze (groot)ouders komt op velen van de jongere generaties over als iets wat ouderwets is. Zij willen zich geen kinderen meer noemen van een vader bisschop, zoals in de tijd van mgr Lemmens. We ervaren de schoonheid van het heuvelland nog wel als iets bijzonders, zeker in het voorjaar, maar zien de kapellen en veldkruisen die dat land markeren eerder als een cultuuruiting, als historisch erfgoed, dan als een uitnodiging tot gebed en tot verering van het heilige. Het kwaad waartegen mgr Lemmens wilde strijden lijkt echter weer aan de winnende hand. De taal van de vrede wordt door paus Leo XIV gesproken, maar niet door veel van de tegenwoordige machthebbers en eigenaren van tech-bedrijven die inspelen op de menselijke verslavingsgevoeligheid en die de wereld en de mensen steeds meer lijken te beheersen. De naoorlogse ordening met Europese Unie en Verenigde Naties lijkt relatief machteloos tegenover deze nieuwe machten van de aarde te staan. In een tijd waarin de wereldvrede opnieuw in gevaar lijkt te zijn en waar, wat indertijd onkuisheid, geweld en atheïstische materialisme werd genoemd, tegenwoordig via het internet bij ons binnenkomt, wordt opnieuw aan ons gevraagd aan welke zijde wij staan. En zo komen morele leiders als paus Leo XIV en, zie de tentoonstelling die momenteel in het heiligdom van St. Gerlach loopt, de Dalai Lama weer in beeld. Moeten we naar deze geestelijke en morele leiders luisteren of naar de machten van de aarde en eigenaren van de tech-bedrijven, die eveneens beweren dat ze het beste met de mensheid voor hebben (maar die zichzelf daarbij allerm minst vergeten). Misschien is dit een goed moment om eens met een andere blik naar de kapellen en veldkruisen van onze (groot)ouders te kijken. Om bij het zien daarvan eens na te denken over de toewijding waarmee zij deze gebouwd, geplaatst en vervolgens onderhouden hebben en om juist in deze Mariamaand - met een knipoog naar onze (groot)ouders - hun uitnodiging tot een kort gebed of een moment van bezinning aan te nemen. Een uitnodiging die op veel van deze Mariaheiligdommen te lezen is: "*Gaat hier niet voorbij zonder te zeggen Ave Maria*".

Het leger voor Maria, Sterre der Zee

Links: niet alleen werden de parochies van het bisdom Roermond aan Maria toegewijd, maar ook de vele katholieke organisaties in het bisdom, zoals de Nederlandse Katholieke Metaalbewerkerbond, deden mee. De leken werden in die tijd vaak voorgesteld als een leger voor Maria of voor Christus.

Links: afbeelding uit het blad St. Eloy, 4 oktober 1952, p.1

De nieuwe Gerlachuskapel

Aan het kerkbestuur hebben we de bouw van een kleine kapel, een zogenaamde voetval of niskapel voorgelegd. Deze kapel zal een hoogte hebben van ongeveer 2.16 meter en zal zo ongeveer 26 cm onder de top van de muur van het kerkhof blijven. De breedte zal ongeveer 1.10 meter worden en de diepte 60 centimeter. De kapel zal worden gebouwd naar het voorbeeld van de voetval bovenaan de Daalhemmerweg. Die voetval werd in 1953 in opdracht van mejuffrouw Louise Schoenmaeckers gebouwd. Zij bewoonde als laatste generatie van haar familie het Sibberhuuske. Dezelfde familie was in de 19^e eeuw overigens enige tijd eigenaar van Chateau St. Gerlach. Grafzerken van de familie bevinden zich tegen de kerkmuur van de Gerlachuskerk.

Links: de voetval, zoals we die willen bouwen, maar dan wat minder diep dan dit voorbeeld aan de Daalhemmerweg. Rechts: de niskapel bovenaan de Rasberg. Beide kapellen zijn met mergelblokken gebouwd. De kapellen bestaan (van beneden naar boven) uit een console, een nisaltaar en een timpaan.

Omdat we over een geormerkte donatie voor de bouw van de kapel beschikken hebben we deze maand via Marktplaats mergelblokken kunnen kopen van een oude keermuur in Sibbe. Waarschijnlijk volstaat het aantal gekochte stenen voor de bouw van de kapel. De stenen zijn met onderliggende pallets door Mergelbouw Kleijnen bij de ingang naar het park van Chateau St. Gerlach geplaatst. In de nis van de kapel zal een afbeelding getoond worden van het sterfbed van St. Gerlach, zoals ook op een fresco in de parochiekerk te zien is. In feite is de verschijning van St. Servaas bij dit sterfbed en de bediening door St. Servaas van St. Gerlach een vroeg Eucharistisch wonder. Door die afbeelding aan de zijkant van de kapel te flankeren met afbeeldingen van St. Jacob en St. Barbara ontstaat een thema, namelijk het leven van de gelovige als pelgrimage (St. Jacob, St. Gerlach) met aan het einde daarvan een zalige dood in de genade van God (sterfbed St. Gerlach en St. Barbara als patrones van de Zalige Dood, maar zij is ook patrones van de mergelbouwers en mijnwerkers) dat aansluit op dat van de kruisweg. Op de console kunnen in het voorjaar bloemen worden geplaatst, zoals te zien is op de foto

van de kapel aan de Daalhemmerweg. De kapel kan worden gebouwd als niskapel met in de nis een afbeelding (schildering) van het sterfbed of met rechthoekige nis waarin een afbeelding van het sterfbed van St. Gerlach wordt geplaatst. We willen liefst deze zomer met de bouw van de kapel starten.

Stap 1 fundering

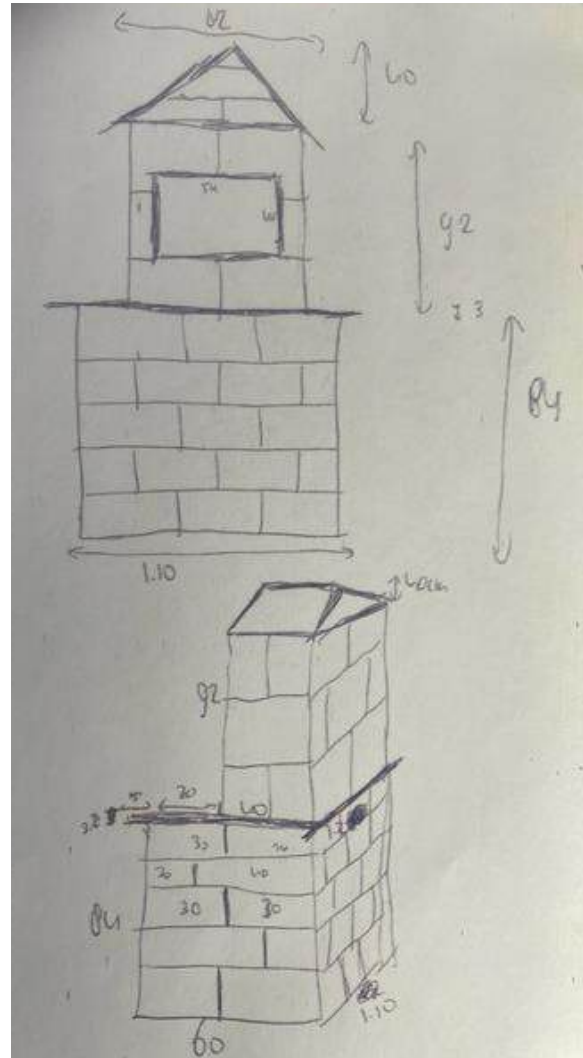
De kapel met een oppervlakte van 1.10 bij 0.60 meter diep heeft een fundering nodig.

Stap 2 bouw, zagen en op metselen

Omdat het gebruikte blokken betreft, zullen we de blokken meten en bij het op metselen moeten zagen. We zullen proberen in dezelfde verhouding te werken als bij de kapel aan de Daalhemmerweg (maar dan iets kleiner qua hoogte en breedte zodat de kapel past in de verhouding met de kerkhofmuur en een flink stuk minder diep).

Stap 3 Finaliseren van de kapel

De (rechthoekige) nis moet in de stenen worden aangebracht zodat daarin een afbeelding van het sterfbed van St. Gerlach kan worden gelijmd. Verder worden aan de zijkant de beide afbeeldingen van steunheiligen aangebracht. Het timpaan en de altaarplaat kunnen van beton gegoten worden, maar als dat niet lukt is een eenvoudiger alternatief mogelijk, zoals te zien op de foto van de kapel op de Rasberg. Naast de kapel zullen we een bord met toelichting plaatsen, zoals eerder bij de ingang van het park is geplaatst voor de kruisweg. De kapel kan het vertrekpunt zijn voor Eucharistische pelgrimages via de Sacramentsbasiliek van Meerssen naar Maastricht.

Onderzoek in het gemeentearchief van Valkenburg leidde naar de bouwtekeningen van de kapel aan de Daalhemmerweg (zie volgende pagina). Van mejuffrouw Schoenmaeckers is bekend dat ze haar leven lang ongehuwd bleef. Ze overleed op 3 augustus 1980 en is begraven op het kerkhof in Sibbe. Haar ouders waren Louis Felix Gerlach Schoenmaeckers (geboren te Strabeek op 17 april 1848 en overleden te Sibbe op 19 september 1919) en Anna Schoenmaeckers (1869-1924). Louis volgde de middelbare school in Luik, maar vertrok in 1864 op 16-jarige leeftijd met Franse troepen om in Mexico Maximiliaan van Habsburg als keizer te installeren. Dat leidde in Mexico tot een oorlog en twee jaar later was Louis al weer na vele ontberingen en in het bezit van twee sabels terug in Strabeek. In 1875 ging hij in het Sibberhuske wonen, dat familiebezit was en dat hij in 1878 erfde. Louise was het derde van zijn zes kinderen. Zij bekommerde zich na het overlijden van haar vader om het Sibberhuske. Haar broer Alphons Schoenmaeckers (1895-1979) zorgde er voor akkerbouw en veehouderij.

Bouwtekeningen van de kapel uit het gemeentearchief van Valkenburg

SIBBE

**NIEUW VELDKAPELLETJE
AAN DAELHEMERWEG**

SIBBE. — Mej. Schoenmackers van Huize „Sibbe” heeft een devotiekapelletje op de Daelhemerweg bij Sibbe doen aanbrenge t.e.v. O. L. Vrouw.

—○—

Uit: het weekblad Het Land van Valkenburg van 21-8-1953

MEIMAAND, MARIAMAAND

TENTOONSTELLING 100 JAAR LOURDESGROT VALKENBURG

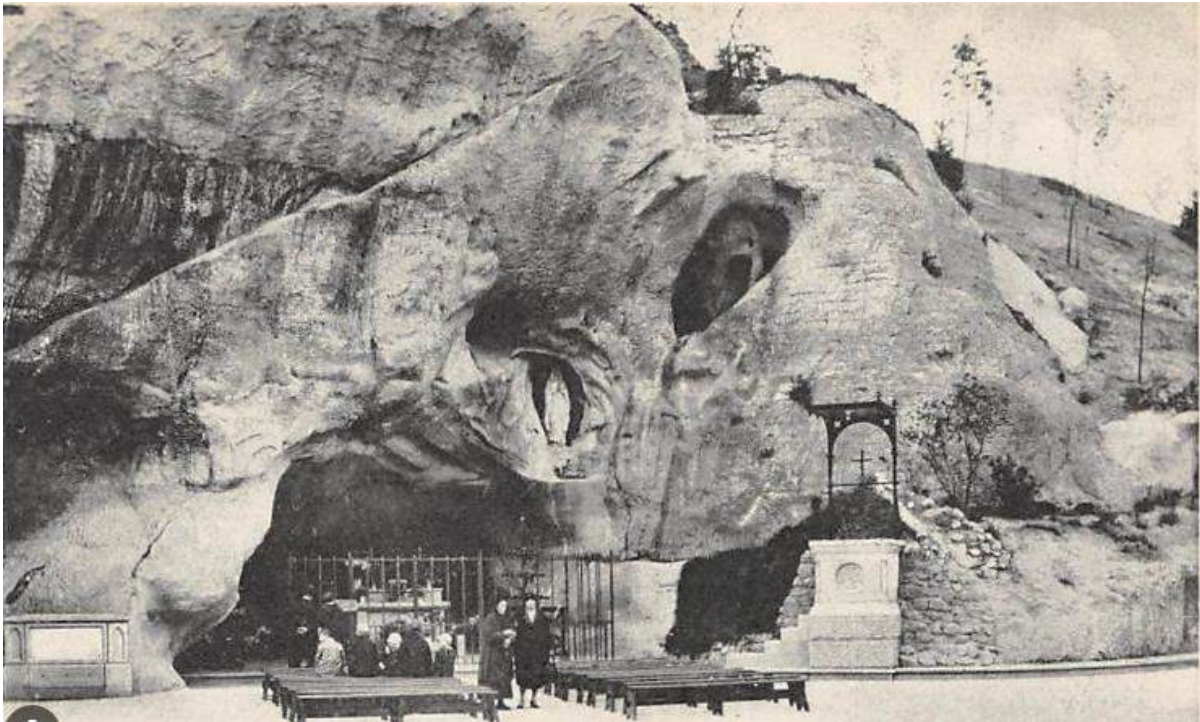
In het Museum Valkenburg opent op 1 mei 2026 een tentoonstelling over 100 jaar Lourdesgrot aan de Cauberg in Valkenburg. Het is een kopie (replica) van de Lourdesgrot in de Pyreneeën waar Maria in 1858 aan de heilige Bernadette Soubirous verscheen, die in 1933 door paus Pius XI heilig werd verklaard. De grot in Lourdes wordt jaarlijks door miljoenen pelgrims van over de hele wereld bezocht. Elders in Europa werd deze Lourdes grot vervolgens nagebouwd door pelgrims die Lourdes bezocht hadden. Zo werd in St. Pieter in Maastricht in 1874 een Lourdesgrot nagebouwd aan de Ursulinenweg door de Maastrichtse behangselfabrikant André Claereboets (1812-1894). Claereboets had een jaar eerder samen met zijn dochter Eveline, een pelgrimage naar Lourdes had gemaakt. Als herinnering aan deze reis bouwde hij met vuursteenkeien een Lourdesgrot in de tuin van zijn in 1873 gereed gekomen Villa Maaszicht voor persoonlijke devotie. Het is waarschijnlijk de oudste Lourdesgrot van Nederland. De Lourdesgrot kreeg een toegang tot de openbare weg, zodat zij al snel ook zelf een bestemming voor pelgrims werd. De vele tegels die aan de wand bij de grot zijn aangebracht getuigen daarvan. Bij het 150-jarig jubileum van de Lourdesgrot in 2024 leidde op Tweede Paasdag een lichtprocessie vanuit de Onze Lieve Vrouwebasiliek naar de grot met een relik van de heilige Bernadette.

Foto: Mark Ashmann van tegel in de Lourdesgrot die Claereboets herdenkt geflankeerd door vele andere ex voto's.

In Valkenburg werd het initiatief voor het bouwen van een Lourdesgrot door pastoor Hermans genomen. In 1924 verwierf hij de gronden tegenover het klooster op de Cauberg. De paters van de Heilige Harten, die toen dat klooster en studiehuis hadden tegenover de grot, gingen naar Lourdes met een duimstok om de precieze maten van de originele grot op te meten, zodat in Valkenburg een

waarheidsgetrouwe kopie gemaakt kon worden. In 1926 werd met de bouw gestart. De grot werd uitgehouwen in mergel. Een groot Mariabeeld werd tussen de steigers in de nis geplaatst. Al snel trok de grot niet alleen pelgrims aan maar ook toeristen. Naast de grot kwam er een hotel, dat zich Hotel De Grot noemde, en een winkeltje voor devotionalia. De Valkenburger grot wordt nog steeds zowel door pelgrims als door toeristen druk bezocht. Er vinden jaarlijks H. Missen en rond 15 augustus ziekenzegeningen plaats en ook is er de jaarlijkse dodenherdenking. Op de foto's hieronder is te zien hoe de grot werd gebouwd en hoe zijn de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw als pelgrimsoord functioneerde.

Lourdesgrot van Valkenburg

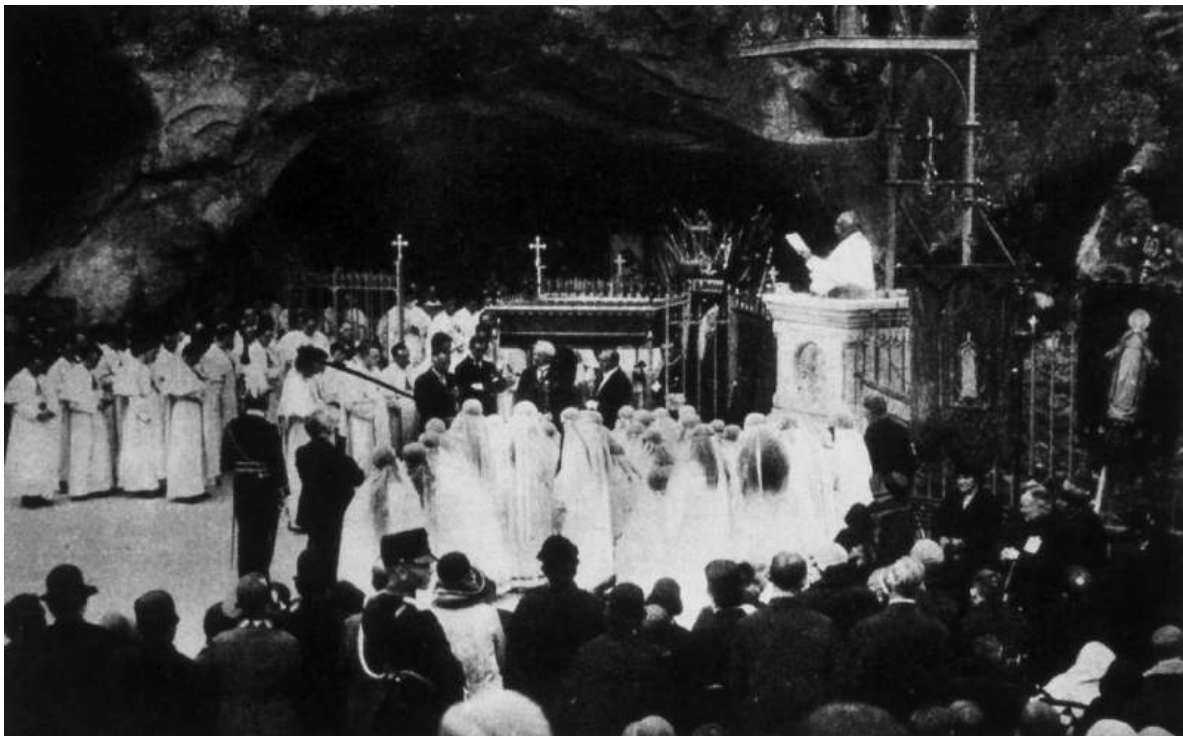

Bouw van de grot met mergelblokken (links) onder toezien oog van de pastoor (rechts). Collectie M. Stevensfonds.

Net als het heiligdom St. Gerlach, wordt de Lourdesgrot beheerd en onderhouden door vrijwilligers. Zo kan de grot geopend blijven zonder dat daarvoor toegangsgeld gevraagd hoeft te worden. Volgens emeritus pastoor Janssen is de grot nog steeds voor veel mensen een plek voor stilte en bezinning aan de drukke Cauberg. De mensen kunnen er hun gebed en verhaal kwijt bij Maria. Hij verwacht dat die functie ook in de toekomst behouden zal blijven, al is het maar omdat mensen aan stilte, bezinning en aandacht behoefte zullen blijven houden.

Panoramafoto (ca. 1930) van de Lourdesgrot tijdens een bedevaartmis. Collectie M. Stevensfonds

Processie voor de grot in mei 1931 met rechts de preekstoel. Uit de Katholieke Illustratie van 1931.

Het eeuwfeest van de Valkenburger Lourdesgrot begint in de Mariamaand met een viering op 1 mei 2026. Diezelfde dag wordt de expositie in het Museum Valkenburg om 11.00 uur door Mgr. Ron van den Hout en Emeritus Pastoor Herman Janssen geopend. Op 2 mei is er een processie vanuit de Nicolaas en Barbarakerk naar de Lourdesgrot waar vervolgens een muziekavond plaatsvindt. Verder is er een fakkeloptocht in het najaar en zijn er wandeltochten vanuit de parochies van de parochiefederatie Valkenburg het hele jaar door naar de Lourdesgrot.

Zieken bij de Lourdesgrot, in de hoop op genezing (ca. 1925). Collectie M. Stevensfonds

Een maagdenkoor op weg naar de grot (ca. 1930). Collectie M. Stevensfonds

“ALLEEN VREDE KAN DE OPLOSSING ZIJN”

De Dalai Lama over wereldvrede bij het graf van St. Gerlach

Op zaterdag 4 april 2026 werd in het heiligdom van St. Gerlach een tentoonstelling geopend over de Dalai Lama en de wereldvrede. De tentoonstelling bestaat uit 4 delen. Het eerste deel beslaat 12 panelen met foto's over het leven van de Dalai Lama: de geboorte in Amdo Tibet, de uitverkiezing tot Dalai Lama, de eerste jaren in Lhasa, de vlucht naar India, de opleiding tot geestelijk Wereld leider en zijn vele lezingen wereldwijd.

De tentoonstelling werd geopend door Genkhang Rigzin Choedon, de ambassadeur van de Dalai Lama. De tentoonstelling in het Heiligdom St. Gerlach geeft een beeld van het leven en de boodschap van de Dalai Lama, de religieuze leider van Tibet die al decennia lang in ballingschap leeft.

Na de opening werd gestart met het maken een grote mandala van zand. Alle bezoekers kunnen daaraan meewerken. Iedere maandag, woensdag en vrijdagmiddag van 15.00 tot 16.00 uur is iedereen welkom om zijn of haar eigen bijdragen daaraan te leveren. Op zondag 5 juli om 11.00 uur tijdens de sluitingsceremonie wordt de Mandala uitgewist.

Vredeswandering:

In de tentoonstellings
dinsdag- en
uur mee lopen met een
wandeling van een uur .
de Sint - Gerlachuskerk
mystieke en vredige

periode kunt u iedere
zaterdagmorgen om 9.00
meditatieve stilte
De wandelingen starten bij
en voeren ons door het
Ingendael.

Deel 2 is een verzameling van levenslessen van de Dalai Lama en het Boeddhisme . Op 28 panelen zijn in de tentoonstelling deze vaak voor de hand liggende levenslessen van de Dalai Lama te lezen:

Deel 3 toont het land van de Dalai Lama en deel 4 kinderkleding uit de Himalaya uit de verzameling van Monique Derwig en artefacten uit Tibet beschikbaar gesteld door het Tenzin Tibet Huis Nijmegen.

Klooster Ladakh 2008

Ladakh

Tijdens de opening werd door pastoor Dieteren en door Genkhang Rigzin Choedon een vredeskaars aangestoken.

GOEDE VRIJDAG IN HET KRUISWEGPARK

Pelgrimage naar St. Gerlach en Christus

Op Goede Vrijdag kwam kort voor het stervensuur van Christus een groep van ongeveer 45 pelgrims aan in het Kruiswegpark in Houthem om de Kruisweg te bidden. Ze waren vertrokken vanuit de Sacramentsbasiliek in Meerssen. Stichting Pelgrimswegen en Voetpaden had gezorgd voor een brochure voor gebeden en overwegingen bij kapellen onderweg en twee vrijwilligers lazen vanaf 15 uur bij elk van de kruiswegstaties hun overwegingen voor, waarna de Kruisweg gebeden werd. Na afloop volgde een pelgrimsontvangst in De Holle Eik, zodat iedereen niet alleen geestelijk gesterkt maar ook met volle maag de tocht terug kon lopen naar de basiliek in Meerssen. Twee dagen later werd het Pasen, werd de verrijzenis gevierd en kon het voorjaar echt beginnen.

GOEDE VRIJDAGWANDELING

van de sacramentsbasiliek Meerssen
naar het kruiswegparkje in Houthem

Vrijdag 3 april 2026

THEMA OVER LIJDEN – OVER LEVEN

12. 30 u: Een woord van welkom

Gebed ter opening

Goede God, aan het begin van deze tocht vragen wij U,
dat de herdenking van de Kruisweg van Jezus uw Zoon
ons dichterbij brengen zal bij allen, waar ter wereld ook,
die een zwaar kruis te dragen hebben.

Allen: Wees met hen voor wie het leven

één grote kruisweg is;

voor hen die lijden onder geweld en verdrukking,

die dreigen te bezwijken in hun angst en verdriet.

Geef ons de wil en de moed om –waar dat kan–
het kruis van anderen mee te helpen dragen.

En als wij zelf een kruis te dragen hebben:

geef ons dan de kracht om niet ten onder te gaan.

Allen: Geef ons vertrouwen, dat de lijdensweg

geen weg ten dode is, maar dat leven het winnen zal.

Open ons de ogen voor het licht aan de einder.

Dat wij Pasen vieren mogen als het feest van het Licht

dat schijnen zal tot in alle eeuwigheid. Amen.

Na het woord van welkom door pater Henk Erinkveld van de Redemptoristen in het heiligdom van Wittem en het openingsgebed, begon de tocht door het Geuldal oostwaarts richting Houthem.

Pelgrimslied: *♪ Licht dat ons aanstoot...*

Mensen, zij gaan langs vele wegen:
altijd en iedereen op weg.
Geen blijvend huis, geen vaste stede,
altijd verlaten wat je hebt.
Geen vaste koers, geen lichtend baken,
altijd 'vaarwel' en 'waar naar heen?'
Opstaan, en telkens weer verlaten
wat ooit heel vast en zeker scheen.

Mensen zijn onderweg tezamen,
want om de weg alléén te gaan
is het te zwaar, wordt het verdwalen:
wij zoeken steun in ons bestaan.
Om samen nieuwe moed te vinden,
te delen van elkanders brood,
zoekt elke mens naar een beminde:
een mens als bond- en tochtgenoot.

Zo gaan de mensen dan hun wegen
door dalen soms van veel verdriet,
maar ook momenten vol van zegen:
daarover zingt hun pelgrimslied.
En wat hen drijft is het verlangen naar
't Land van Vrede, eens beloofd.
God, leid ons tijdens onze gangen,
opdat uw Licht nooit in ons dooft.

Zoals in dit pelgrimslied kunnen we ons de pelgrimage van St. Gerlach naar Rome proberen voor te stellen ruim 850 jaar geleden. Aanvankelijk waarschijnlijk zonder vaste koersen duidelijke bestemming, maar na verloop van tijd door God geleid via Rome naar het beloofde Land van Vrede in Jeruzalem. Ongetwijfeld met regelmatig gebeden en bezinningsmomenten onderweg op die lange tocht.

Bezinningsmoment onderweg

Waar begint de lijdensweg?

Een overweging bij enkele hoofdpersonen uit het Lijdensverhaal als een spiegel voor onszelf:

Het verraad van Judas...

Lied: Ik sta voor u in leegte en gemis
vreemd is uw naam, onvindbaar zijn uw wegen.
Gij zijt mijn God, sinds mensenheugenis,
dood is mijn lot hebt Gij een and're zegen?
Zijt Gij de God bij wie mijn toekomst is?
Heer, ik geloof, waarom staat Gij mij tegen.

Petrus: "Ik ken die mens niet".

En met af en toe een lied en troost:

Lied: Mijn dagen zijn door twijfel overmand,
ik ben gevangen in mijn onvermogen.
Hebt Gij mijn naam geschreven in uw hand,
zult Gij mij bergen in uw mededogen?
Mag ik nog levend wonen in uw land,
mag ik nog eenmaal zien met nieuwe ogen?

Spreek Gij het woord dat mij vertroosting geeft,
dat mij bevrijdt en opneemt in uw vrede.
Open die wereld die geen einde heeft,
wil alle liefde aan uw Zoon besteden.
Wees Gij vandaag mijn brood zowaar Gij leeft.
Gij zijt toch zelf de ziel van mijn gebeden

In St. Gerlach aangekomen werden de pelgrims opgewacht door pastoor Dieteren en Vrienden van St. Gerlach. Vrienden van St. Gerlach hadden voor deze gelegenheid onder de kruiswegstaties van Leo Dortants de bij de staties behorende teksten van Thur Borgers en Marlies Huveneers opgehangen. Het Kruiswegparkje stond met narcissen, tulpen en andere bolgewassen prachtig in bloei en de zon begon, net als het jaar daarvoor, gelijk door te breken bij aankomst van de pelgrims. Iedereen schaarde zich in het park rond de kruisweg voor het gebed.

Stabat Mater

Bij de kruisweg volgde een door pelgrims voorgedragen overdenking en werd het kruisweggebed gebeden en het Stabat Mater gezongen, waarbij Maria als Moeder Dolorosa de gekruisigde Christus beweent.

1. *Naast het kruis, met wenend ogen,
stond de moeder, diep bewogen,
wilt haar Zoon te sterven hing.*
2. *Dwars toen door het zuchtend harte,
overstelp't van wee en smarte,
drong het zwaard der marteling.*
3. *O hoe droef, hoe vol van rouwe,
was de zegenrijkste Vrouwe,
Môeder van de een'ge Zoon !*
4. *Hoe zij leed, de diepbedroefde,
tere moeder, wilt ze toefde
bij die Zoon, aan 't kruis ten toon.*
5. *Wie toch die niet wenen zoude,
zo hij 't bitter leed aanschouwde
dat Maria's hart verscheurt !*
6. *Wie, die zonder medelijden
Christus' moeder zou zien lijden,
daar zij met haar Zoon zo treurt !*
7. *Voor de zonden van de zijnen
zag zij Jezus in de pijnen
door de gesels gekastijd.*
8. *Zag haar dierbaar kind in 't sterven,
ook zijn Vaders troost nog derven,
heel verlaten al die tijd.*
9. *Laat mij, moeder, bron van liefde,
voelen 't leed dat u doorgriefde,
dat ik met u medeweene.*
10. *Doe mijn hart voor Jezus branden,
vlecht gijzelf de liefdesbanden,
Dat ik God behaag alleen.*
11. *Moeder, wil dit heil bewerken,
des Gekruisten wondemerken
diep te prenten in mijn hart.*
12. *Zoveel heeft in ziel en leden
gaarn' uw Zoon voor mij geleden :
laat mij delen in zijn smart.*

13. *Laat als kind met u mij wenen,
medelijgend mij verenen
met uw Zoon, mijn leven lang.*
14. *Staan bij 't kruis aan uwe zijde,
en er klagen, met u lijden,
niets wat ik zo zeer verlang.*
15. *Maagd der maagden, nooit volprezen,
wil mij niet ongunstig wezen,
laat mij jamm'ren zoals gij.*
16. *Laat mij Christus' doodstrijd strijden,
deelgenoot van al zijn lijden,
't diep gevoelen zoals Hij.*
17. *Laat zijn wonden mij doorsteken
en voor 't kruis in liefde' ontsteken,
en voor 't bloed van uwe Zoon.*
18. *Wil mij aan het vuur onttrekken,
met uw voorspraak, Maagd, mij dekken,
als ik staan zal voor zijn troon.*
19. *Christus, om van hier te scheiden,
laat uw moeder mij geleiden
waar de zegepraal mij wacht.*
20. *Als mijn lichaam komt te sterven,
laat mijn ziele dan verwerven
's hemels blijde gloriepracht.*

Daarna volgde in de geest van de kruiswegstatie en de toewijding van het park aan zorgpatiënten (en hun verzorgers) een slotgebed:

God, we hebben het lijden en sterven herdacht van Jezus.
Lijden dat zich herhaalt in mensen, dichtbij en ver weg,
die gebukt gaan onder onderdrukking, eenzaamheid en angst.
Wij gedenken allen die gebukt gaan onder psychisch lijden
en ook hen die slachtoffer zijn van fysiek geweld.
Blijf hen nabij en gedenk ook ons, mensen met onze gebreken.
Wes voor al uw mensen troost en bemoediging op onze levensweg,
opdat ondanks lijden en er ook leven zal zijn.
Laat het Pasen worden in ons leven en in onze wereld. Amen.

Gesterkt door dit slotgebed en de koffie en vlaai van De Holle Eik, gingen de pelgrims te voet terug naar de Sacramentsbasiliek in Meerssen. Bij de Maartenskapel in De Vroenhof was er een laatste overdenking en een slotlied voordat iedereen bij de Sacramentsbasiliek in Meerssen afscheid van elkaar nam:

SLOTLIED: (*♪ Dit is de dag...*)

Ga dan op weg en laat hoop en verwachting je leiden,
ook al zijn pijn en verdriet door geen mens te vermijden.
Wees niet bevreesd. Ga en vertrouw op de Geest,
die je van angst zal bevrijden.

Ga dan op weg en ontmoet op je reis medemensen.
Geef aan eenieder al wat jij jezelf toe zou wensen.
Dan, onder 't gaan, zul je de ander zien staan
en overschrijd je jouw grenzen.

Ga dan op weg en schud af al je twijfels en zorgen.
Ga en ontdek wat vandaag nog voor jou is verborgen.
Houd op het Licht altijd je ogen gericht:
dat zal jouw kracht zijn voor morgen.

ZALIG PASEN! Fijne feestdagen!

We hopen deze fijne groep pelgrims en pater Henk Erinkveld volgend jaar weer in St. Gerlach te mogen begroeten. Wanneer dan de Gerlachuskapel gereed is met afbeelding van het Sacramentswonder aan diens sterfbed krijgt de pelgrimage naar de Sacramentsbasiliek in Meerssen nog meer betekenis!

“over lijden – over leven”

(tekst: Thur Borgers en Marlies Huveneers, (ex) pastores Vijverdal)

Dit verhaal is nieuw. Het is het levensverhaal van mensen zoals jij en ik. Mensen die veel lijden en mensen die weinig lijken te lijden. Mensen die een groot kruis dragen en dat schijnbaar gemakkelijk doen. Mensen die een klein kruis dragen en dat als loodzwaar ervaren.

Dit verhaal gaat over dood, maar meer nog over leven. Leven, waar dood een onderdeel van vormt, zowel voor jou als voor mij.

Leven dat een levenslast met zich meebrengt, die vaak te zwaar is om alleen te dragen, maar soms ook onvermoed de schakel wordt tot een nieuw begin, een nieuwe horizon.

Dit is een oud verhaal. Het is een lijdensverhaal dat vertelt over een mens, een doodgewoon mens, die God levend zichtbaar maakte voor zijn medemensen en zo nieuwe hoop in de wereld bracht.

